

Nr 83.

Av herr **Block m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löneroglering för justitieråd m. fl. ämbetsmän.

Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ny definitiv löneroglering för befattningshavare i statsdepartement och centrala ämbetsverk och med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i detta sammanhang anført rörande justitieråd, regeringsråd och presidenter (sid. 8) samt till den av medicinalråden den 22 juli 1919 gjorda underdåniga framställningen om ökade löneförmåner och till det av medicinalstyrelsen den 4 oktober 1920 häröver avgivna yttrandet få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta, att de av Kungl. Maj:t nu föreslagna årliga löneförmånerna för justitieråd, regeringsråd och presidenter höjas med 4,000 kronor för vardera och de för medicinalråden med 3,000 kronor för vardera, vilket skulle betinga en ökning i det äskade anslaget med 159,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1921.

<i>F. Block.</i>	<i>Bj. Holmgren.</i>	<i>Fritz Kaijser.</i>
<i>K. E. W. Söderhielm.</i>	<i>John Falk.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>

Avskrift.

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt brev den 13 juni 1919 har Eders Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut fastställt ny avlöningsstat för en stor grupp av den civila tjänsteläkarkåren, nämligen förste provinsial- och provinsialläkare. Vid en jämförelse av de avlöningar, som genom nämnda brev blivit fastställda för förste provinsialläkare, med dem, som tillkomma oss — läkarledamöter i medicinalstyrelsen — hava vi funnit att vi äro synnerligen ogynnsamt ställda, och då därtill kommer, att de oss tillkommande avlöningarne icke stå i lämpligt förhållande vare sig till det synnerligen maktpåliggande arbete, som tillhör oss, eller till inkomster, våra kolleger kunna påräkna som inkomst av sitt arbete, hava vi nödgats bringa ärendet under Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

Till grund för Eders Kungl. Maj:ts proposition i ärendet till innevarande års riksdag förelågo dels ett uttalande till statsrådsprotokollet den 30 juni 1916 av dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet dels ett av den s. k. provinsialläkarkommittén den 1 december 1917 avgivet betänkande.

I sitt ovan anförda uttalande framhåller statsrådet till en början att det vore allmänt bekant hurusom svårigheterna att med lämplig innehavare besätta vissa provinsialläkardistrikt efter hand blivit alltmera framträdande. Statsrådet fortsätter därefter: »detta förhållande torde få tillskrivas dels den jämförelsevis ringa tillströmningen å läkarbanan, dels, och måhända huvudsakligen, en alltmer tilltagande obenägenhet bland de unga läkarna att välja tjänsteläkarens bana. Denna obenägenhet lär i sin ordning bero därpå, att de offentliga läkartjänsterna, icke minst provinsialläkar- samt extra provinsialläkartjänsterna, med hänsyn till inkomstmöjligheterna vid utövande av annan läkarverksamhet, icke äro tillräckligt lockande.

Vad särskilt angår provinsialläkar- och extra provinsialläkarbefattningarna, kan man skönja en bestämd tendens hos de yngre läkarna att välja andra, ekonomiskt mer lönande och ofta vida mindre slitande grenar av läkarverksamheten.

Snar utsikt till förbättring härutinnan torde ej heller förefinnas. Visserligen har, enligt vad statistiken utvisar, antalet av dem, som avlagt medicine kandidatexamen ökat från 72 år 1910 till 79 år 1914, men dels är denna ökning jämförelsevis ringa och dels har under samma tid antalet lediga offentliga läkartjänster stigit från 44 till 70, (provinsial- och extra provinsialläkartjänster därav respektive 12 och 40). Intill dess tjänsteläkarnas löneförhållanden bliva förbättrade, lär man sålunda, efter allt att döma, hava att räkna med en mycket begränsad tillgång till läkare för dessa befattningar.»

Provinsialläkarkommittén framhåller i sitt ovan anförda betänkande, att förut vidtagna lönerogleringar och provisoriska åtgärder i syfte att avhjälpa bristerna på provinsialläkarbanan visat sig utan nämnvärt resultat; det vore nödvändigt att kraftigare åtgärder vidtoges och framför allt de ekonomiska förhållandena för provinsialläkarna högst betydligt förbättrades. Kommittén har för att utröna provinsialläkarnas inkomst av arbete låtit upprätta en sammanställning av uppgifterna härom i taxeringskalendrarna för åren 1913—1916, och hava därjämte till jämförelse upptagits inkomsterna av arbete för vissa andra läkare under nämnda tidsperiod. Berörda sammanställning utvisar, att medelinkomsten av arbete utgjort:

	År 1913	År 1914	År 1915	År 1916
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
För förste provinsialläkare	7,810	9,847	9,242	9,494
» provinsialläkare	8,062	8,348	8,454	8,764
» biträdande provinsialläkare	9,177	10,536	10,872	12,061
» extra provinsialläkare	8,246	8,652	9,208	9,520
» stadsläkare	10,350	10,563	10,811	11,444
» lasarettsläkare	14,871	15,941	15,681	16,652

Bland lasarettsläkarna hava ej upptagits läkarna vid sjukhusen i Stockholm, Uppsala och Lund.

Kommittén framhåller att ifrågavarande sammanställning utvisade, bland annat, att provinsialläkarna befunne sig lägst på inkomstskalan, att därefter komme extra provinsialläkare och förste provinsialläkare samt att biträdande provinsialläkarna stode betydligt högre i inkomstavseende än förste provinsialläkarna, det sistnämnda förhållandet väl beroende därpå, att biträdande provinsialläkarna varit mera i tillfälle att ägna sig åt enskild praktik än förste provinsialläkarna, som på grund av tjänsteresor nödgades ofta vara borta från läkarstationen långa tider.

Kommittén har vidare sökt beräkna den inkomst, varav en provinsialläkarfamilj, bestående av man, hustru, tre barn och två tjänare eller tillhoppa 7 personer, kunde vara i behov för att anständigt kunna uppehålla sig och samtidigt amortera kostnaden för läkarutbildningen. Kostnaden för utbildningen och första uppsättningen av instrument har lågt beräknats till 25,000 kronor och amorteringstiden har satts till 15 år. Kommittén har då kommit till det resultat, att ifrågavarande läkarfamilj för att kunna uppehålla sin ställning hade behov av en inkomst av i runt tal 11,300 kronor eller, om kommitténs förslag om ersättning till provinsialläkare för telefonavgifter ej bifölles, 11,400 kronor.

Härvid har emellertid hänsyn icke tagits till den genom världskriget vållade prisförhöjningen.

Till avlöning åt förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt föreslog kommittén 5,000 kronor i lön, 3,000 kronor i tjänstgöringspenningar, två ålders-tillägg å 500 kronor efter fem resp. tio år samt ortstillägg till bland andra den i Stockholms län å 600 kronor; av tjänstgöringspenningar beräknades 500 kronor utgöra ersättning för expenser.

Till grund för den föreslagna lönestaten har kommittén lagt de före kriget

gällande priserna. Kommittén framhåller därför på det kraftigaste, att, därest det fortfarande bleve nödvändigt att bevilja andra statens befattningshavare krigstidstillägg, sådant tillägg borde utgå även till förste provinsialläkare och provinsialläkare efter fastställandet av den föreslagna lönereregleringen.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 11 februari 1919 framhöll statsrådet och chefen för civildepartementet beträffande den ovan anförda av kommittén verkställda översikten av tjänsteläkarnas inkomster, att provinsialläkarna voro de tjänsteläkare, som hade den lägsta inkomsten. De beräkningar, som provinsialläkarkommittén verkställt och som syntes välgrundade, gäve vid handen, att en provinsialläkare, för att kunna anständigt försörja sig och sin familj samt inom rimlig tid amortera den skuld, han nödgats åsamka sig för sin utbildning och första uppsättning av instrument, i genomsnitt måste, efter de före kristiden rådande förhållanden, hava en inkomst av omkring 11,300 kronor. Beträffande kommitténs förslag till avlöning åt förste provinsialläkare anförde statsrådet att utredningen gäve vid handen, att en förbättring av deras löner vore av förhållandena påkallad. Särskilt betingades en dylik löneförbättring av beskaffenheten av dessa läkares tjänstgöring; med hänsyn till dem åliggande tjänsteresor och expeditjonsarbete kringskures nämligen för varje år som ginge alltmer möjligheten för dem att genom enskild praktik skaffa sig en välbehörlig ökning i sin inkomst. Om förste provinsialläkarna ej erhöle en ekonomisk ställning, som åtminstone vore lika god som provinsialläkarnas, försvårades rekryteringen till förstnämnda tjänstemannakår av lämpliga krafter — en omständighet, som redan på vissa håll hade framträtt. På grund av vad sålunda anförts ansåges goda skäl föreligga för en höjning av förste provinsialläkarnas löner.

Eders Kungl. Maj:ts förslag till avlöning blev i överensstämmelse med kommittén endast med en oväsentlig förändring rörande ortstillägg till förste provinsialläkare i norrländska länen.

I sitt utlåtande den 12 maj 1919 har statsutskottet beträffande nu föreslagna avlöning framhållit att toge man i betraktande, att i de till förste provinsialläkarna utan provinsialläkardistrikt föreslagna tjänstgöringspenningarna inginge ett till 500 kronor för expenser beräknat belopp, överensstämde den avlöning, som för dem föreslagits — fränsett ortstillägg och antalet ålderstillägg — med vad för närvarande utginge till tjänstemän vid centrala verk m. fl. med avlöning efter tredje normalgraden. Mot förslaget i nu nämnda hänseende fann utskottet icke anledning till erinran.

Beträffande pension till nu omskrivna provinsialläkare föreslog kommittén att den skulle utgöra 6,000 kronor, ett förslag mot vilket statsrådet icke hade något att erinra och statsutskottet fann sig böra biträda.

Riksdagens beslut angående avlöningsförmåner till ovan anförda tjänsteläkare blev i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vi hava här nedan gjort en sammanställning av de löneförmåner, som blivit tillförsäkrade förste provinsialläkare utan provinsialläkardistrikt och dem som äro fastställda för oss läkarledamöter i medicinalstyrelsen.

	Lön	Tjänst- penningar.	Ålders- tillägg.	Orts- tillägg.	Slut- avlöning.	Pen- sion.
Medicinalråd	5,000	2,500	600	600	8,700 *	5,600
1:ste provinsialläkare i Stockholms län	5,000	3,000	1,000	600	9,600	6,000
D:o i Norrlands län	5,000	3,000	1,000	300	9,300	6,000
D:o i övriga län	5,000	3,000	1,000	—	9,000	6,000

Av sammanställningen framgår, att förste provinsialläkaren i Stockholms län, med vilken vi med hänsyn till bostadsskyldighet i Stockholm eller dess omedelbara närhet äro jämförliga, åtnjuter en slutavlöning av 9,600 kronor och rätt till pension å 6,000 kronor. Av avlöningen är visserligen ett belopp av 500 kronor beräknat som ersättning för expenskostnader, men med hänsyn till här nedan framhållna omständigheter bliva dock nämnde förste provinsialläkarnas inkomster ej obetydligt större än våra. Även om förste provinsialläkare på grund av sina tjänstesor icke kan utöva någon större enskild praktik, finnas dock möjligheter för honom att bereda sig någon ökad inkomst därav. Vidare har han att utföra en del förrättningar, som äro förenade med inkomst, och vilja vi i detta avseende särskilt framhålla besiktning av minderåriga, till vilken förrättning förste provinsialläkare i allmänhet erhåller förordnande; med det numera fastställda förhöjda arvodet giver detta uppdrag en icke oväsentlig tillökning i hans inkomster, så att dessa utan undantag torde uppgå till minst det belopp å 11,300 kronor, som kommittén beräknat vara en skäligen inkomst för läkare för förhållanden som gällde före kriget.

Våra inkomster å tjänsten äro de för tredje gradens tjänstemän fastställda och nå alltså icke högre än till 8,700 kronor oavsett det tillfälliga lönetillskottet å 1,000 kronor. Några extra inkomster i tjänsten kunna vi ej påräkna, undantagandes ett arvode å 1,000 kronor till den byråchef, som är generaldirektörens ställföreträdare; enskild praktik äro vi visserligen icke förbjudna att utöva, men det inses lätt att tjänsten med fastställd arbetstid helt omöjliggör sådan; extra förrättningar med inkomst jämförliga med dem som tillkomma förste provinsialläkare givas ej. Tillfälliga enskilda uppdrag höra till sällsyntheterna och kunna icke påräknas såsom säker inkomst och ännu mindre såsom någon mera betydande tillökning i inkomsterna. Därtill kommer att läkarnas fordringar på inkomster under senare åren högst betydligt ökats. Vi vilja i det avseendet framhålla, att unga medicine kandidater vid den under sistlidne höst pågående epidemien av spanska sjukan icke kunde förmås att ägna sina krafter åt sjukdomens bekämpande, förrän dagarvodet bestämts ända till 40 kronor; och även sedan förhållandena kommit i lugnare stadium, har dagarvodet till extra läkare i den civila sjukvården måst fastställas till 35 kronor, vartill kommer ersättning för enskild praktik och vissa förrättningar. Det kan under sådana förhållanden icke väcka förundran, att vi icke kunna vara tillfredsställda med våra avlöningar.

Även i pensionsavseende äro vi sämre ställda än förste provinsialläkarna; vår pensionsrätt inskränker sig till 5,600 kronor.

Avlöning åt medicinalråden enligt annan norm än den för tredje graden fastställda har som bekant varit föremål för grundlig utredning. Medicinal-

* För innevarande år tillkommer ett tillfälligt lönetillskott å 1,000 kronor.

styrelsens omorganisationskommitté föreslog i betänkande den 15 november 1909 under framhållande av de stora svårigheterna att till sagda befattningar erhålla de bästa krafterna, en slutavlönning å 10 000 kronor; förslaget understöddes kraftigt av medicinalstyrelsen i dess utlåtande den 5 augusti 1910. Uti statsverksproposition till 1911 års riksdag angående förslag till omorganisation och ny avlöningsstat för medicinalstyrelsen anförde dåvarande chefen för civildepartementet, att han ingalunda underskattade de svårigheter som för framtiden torde komma att möta för att erhålla till medicinalråd fullt skickliga personer allenast mot de avlöningsförmåner, som upptoges å s. k. normalstaten. Med stor sannolikhet skulle det emellertid även med den av organisationskommittén föreslagna avlöning i regel bliva förenat med ekonomisk uppoffring för en läkare att emottaga ett sådant ämbete, och departementschefen höll före, att det avlöningstillskott å 1,300 kronor, som kommitténs förslag innebure i förhållande till normalstaten, i allmänhet icke skulle vara avgörande för vederbörande då det gällde att träffa ett val. På grund av de stora principiella betänkligheterna mot att tillerkänna tjänstemän i fullt liknande ställning, allra helst inom samma ämbetsverk, olika avlöningsförmåner, hade departementschefen därför ansett sig icke kunna biträda kommitténs förslag utan anslöt sig till en inom kommittén avgiven reservation, enligt vilken avlöning till medicinalråden skulle utgå enligt normalstaten.

Sedan förslaget fallit vid nämnda riksdag, hänsköts ärendet till ny utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. I sitt den 20 december 1913 avgivna yttrande anförde de sakkunniga i detta ärende att ehuru åtskilliga omständigheter syntes tala för att avlöningen till medicinalråden med avseende å dessa befattningar måhända borde mätas efter andra grunder än beträffande rent administrativa tjänstemän i byråchefers grad, de sakkunniga likväl icke tilltrorde sig att för medicinalråden föreslå högre löner än enligt normalstaten.

Uti statsrådsprotokollet den 14 maj 1914 anförde statsrådet och chefen för civildepartementet beträffande avlöning till medicinalråden, att goda skäl talade för en avlöning utöver den vanliga typen; men på grund av lönetekniska svårigheter att bestämma olika avlöningar till samma befattningsgrader inom ett verk, fann sig statsrådet nödsakad att *för det dåvarande* stanna vid den för tredje gradens tjänstemän fastställda avlöningen. I sitt den 18 juni 1914 avgivna utlåtande framhöll statsutskottet, att utskottet av principiella betänkligheter att bestämma medicinalrådets avlöning till högre belopp än som i regel tillkomme den tjänstegrad, vartill medicinalråden vore att hänföra, icke kunde biträda ett motionsvis i båda kamrarna framställt förslag om högre avlöning åt medicinalråden.

Under årens lopp har emellertid principen av lika avlöning åt befattningshavare i samma grad icke kunnat i hela sin utsträckning upprätthållas. Så har det varit nödvändigt att vid tillfälliga vikariat å byråchefstjänsterna tilldela vikarierna högre ersättning än vad tillkommer oss, ehuruval dessa vikarier i sin ordinarie tjänst äro oss underordnade; även vid förordnande av längre varaktighet har det icke varit möjligt att skaffa fullgod vikarie utan en icke obetydlig förhöjd avlöning. Till en för närvarande förordnad extra föredragande i medicinalstyrelsen utgår sålunda sedan oktober 1917 och intill den 1 oktober 1919 ett särskilt arvode av 12 kronor om dagen, så att hans årliga avlöning i lön å egen tjänst, tjänstgöringspenningar och dagarvode uppgår till c:a 12,000

kronor. Det inträffar alltså helt ofta att tillförordnade byråchefer åtnjuta en icke oväsentlig högre avlöning än en ordinarie.

Det finns även en annan omständighet, som bragt förhållandena i ett annat läge. Med anledning av nådig proposition har innevarande års riksdag godkänt ny avlöningsstat för de s. k. kommunikationsverken, enligt vilken byråchef avlönas enligt tjugonde lönegraden med lägst 9,060 kronor och högst 10,500 kronor å billigaste ort och lägst 10,500 och högst 11,940 kronor å dyraste ort, med en viss reduktion av eventuella dyrtidstillägg i förhållande till vad för statens övriga befattningshavare kommer att gälla. Avlöning till byråchefer i nämnda verk komma alltså att utgå med icke oväsentligt högre belopp än s. k. normalstaten och de principiella betänkligheterna mot olika avlöningar inom samma grad ha sålunda måst vika för tidens krav.

Det har varit oss angeläget att undersöka, huruvida den ovan anförda avlöningen till byråchefer i kommunikationsverken kan anses tillfyllest för medicinalråden. Givetvis räknas Stockholm till den dyraste ort och det är att antaga att avlöning till nämnda byråchefer kommer att bestämmas i enlighet därmed, alltså lägst 10,500 och högst 11,940 kronor. Det är alltså dessa belopp som skola läggas till grund för undersökningen.

Vid bedömandet härav tillåta vi oss till en början, beträffande nödiga kvalifikationer å innehavarna av medicinalrådsbefattningarna hänvisa till vad i det avseendet finnes anført, dels av medicinalstyrelsens omorganisationskommitté i dess ovan berörda betänkande den 15 november 1909, dels av generaldirektör Buhre till protokoll hållet vid sammanträde den 20 december 1913 av sakkunniga för omorganisation och löne reglering av medicinalstyrelsen m. m.

Vi ha ovan utförligt redogjort för utveckling av provinsialläkarnas löne regleringsärendet; vi ha därmed velat visa att samtliga statsmyndigheter ställt sig förstående till de av kommittén framställda förslagen om skälighets ersättning åt tjänsteläkare. Riksdagens beslut gick till och med längre än vad Kungl. Maj:ts och statsutskottets förslag innebar, i det riksdagen höjde lönen till provinsialläkare med 800 kronor eller från 4,700 till 5,500 kronor. Vad under denna utredning kommit till uttryck för att bereda nämnda tjänsteläkare en avlöning så, att de ostörda av ekonomiska bekymmer skola kunna ägna sig åt sin tjänst, gäller i samma grad oss; vi äro ock läkare, vi utöva läkarens kall vid bedömandet av de många medicinska spörsmål, som komma till prövning. Vi måste för att underhålla och utveckla våra medicinska kunskaper genom diskussioner med våra kolleger utöka vårt vetande och förskaffa oss fortsatt erfarenhet i medicinska frågor; vi måste leva i livlig kontakt och vara i full paritet med våra kolleger. Samma svårigheter att få provinsialläkartjänsterna tillsatta, skulle säkerligen vara för handen beträffande medicinalrådstjänster, därest de skulle efter offentligt kundgörande sökas. Det kan under sådana förhållanden icke anses förmätet att begära att våra avlöningar skola ställas i förhållande till de inkomster, som våra kolleger i sitt arbete som läkare i allmänhet erhålla. Provinsialläkarkommittén har — som ovan anförts — beräknat den inkomst, varav en läkare vore i behov för att anständigt kunna uppehålla sig och samtidigt amortera kostnaden för sin läkarutbildning, till 11,300 kronor. Vid sin beräkning av erforderlig inkomst har kommittén emellertid icke tagit hänsyn till den fördyring av levebrödet,

som tillvaro i Stockholm med dess höga pris på livsförnödenheter, bostad m. m. medför. Dessutom synes det oss nödvändigt, att medicinalrådsbefattningarna avlönas så att de kunna locka de dugligaste och för ändamålet lämpligaste läkarna att mottaga dessa befattningar, d. v. s. lönerna böra beräknas så, att de bliva högre än de inkomster som tillkomma den kår, varifrån rekryteringen i många fall måste ske, nämligen förste provinsialläkarna. På dessa grunder anse vi, att den slutliga avlöningen till läkarledamot i medicinalstyrelsen icke kan ställas lägre än 15,000 kronor, förutom det fastställda arvode till generaldirektörens ställföreträdare, med samma rätt till dyrtidstillägg som kan komma att beviljas förste provinsialläkare och provinsialläkare.

Beträffande pension bör den icke sättas lägre än den för förste provinsialläkare gällande och bör alltså utgå med 6,000 kronor.

Som en konsekvens av genomförandet av detta vårt förslag följer med nödvändighet, att avlöningen till chefen för medicinalstyrelsen höjes, men sakna vi anledning att ingå på denna fråga.

På grund av vad sålunda blivit anfört få vi i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att våra avlönings- och pensionsförhållanden måtte bliva reglerade i överensstämmelse med ovanstående förslag.
Stockholm den 22 juni 1919.

Avskrift.

1920 den 4 oktober.

Till Konungen (Socialdepartementet) angående medicinalrådet R. Stenbecks m. fl. ansökan om vidtagande av åtgärder för reglerande av medicinalrådets avlönings- och pensionsförhållanden.

Genom nådig remiss den 3 september 1919 har medicinalstyrelsen anmodats att avgiva yttrande över en av medicinalråden och byråcheferna hos styrelsen R. Stenbeck, E. Sederholm, F. Bissmark och F. Block hos Eders Kungl. Maj:t gjord framställning om vidtagande av åtgärder för reglerande av medicinalrådets avlönings- och pensionsförhållanden.

Till åtlydande härav får styrelsen i underdånighet anföra:

Medicinalrådets avlönings- och pensionsförhållanden hava senast reglerats genom av Kungl. Maj:t den 1 oktober 1914 fastställd avlöningsstat för medicinalstyrelsen. Å denna stat åtnjuta medicinalråden samma avlöning som byråchefer enligt normalstat, nämligen begynnelseavlöning 8,100 kronor, därav 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ortstillägg samt efter 5 år ett ålderstillägg å 600 kronor. Från år 1919 har därtill kommit tillfälligt löneförbättring med 1,000 kronor.

Såsom sökandena åberopat hade under den utredning, som föregick berörda reglering, såväl majoriteten av den utav Kungl. Maj:t tillsatta organisationskommittén i sitt betänkande den 15 november 1909 som medicinalstyrelsen föreslagit högre avlöning till medicinalråden än den enligt normalstat för byråchefer utgående avlöningen och därvid förordad en slutavlöning av 10,000 kronor.

Vid proposition i ärendet till 1911 års riksdag fann sig emellertid dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet enligt uttalande till statsrådsprotokollet icke kunna biträda kommitténs förslag på grund av de stora principiella betänkligheterna mot att tillerkänna tjänstemän i fullt liknande ställning, allra helst inom samma ämbetsverk, olika avlöningsförmåner och anslöt sig i stället till en inom kommittén av C. Persson i Stallerhult avgiven reservation, enligt vilken avlöningen till medicinalråden skulle utgå enligt normalstat.

Sedan 1911 års riksdag förklarat sig icke antaga förslaget, framlades av departementalkommittéer nytt förslag angående styrelsens organisation, vari medicinalrådets avlöningar upptagits till enahanda belopp som för byråchefer enligt normalstaten, varefter av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga i avgivet betänkande uttalade, att, ehuru åtskilliga omständigheter syntes tala för att avlöningen till medicinalråd måhända borde mätas efter andra grunder än beträffande rent administrativa tjänstemän i byråchefegrad, de sakkunniga likväl icke tilltrött sig att för medicinalråden föreslå högre avlöning än enligt normalstaten. Från detta uttalande var undertecknad Buhre av skiljaktig mening och yttrade bl. a., att han ansåge det vara av yttersta vikt, med hänsyn såväl till en god organisation av ämbetsverket som — och icke minst — till det allmännas intresse av medicinalärendenas sakkunniga och upplysta behandling, att medicinalrådets lönesatser höjdes så, att fullt kompetenta läkare kunde förvärfvas till dessa maktpåliggande ämbeten, d. v. s. åtminstone till de belopp som av organisationskommittén på sin tid föreslagits.

Vid proposition i ärendet till 1914 års senare riksdag yttrade dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet att han visserligen insåge, att skäl talade för en avlöning till medicinalråden utöver den vanliga typen, men att dessa skäl icke hade samma styrka som när det gällde avlöning till verkets chef att han ej heller kunde bortse från den lönetekniska svårigheten att bestämma olika avlöningar till samma befattningsgrader inom ett verk och att han på de grunder i övrigt, som år 1911 uttalades av dåvarande departementschefen, ansåge sig nödsakad att för det dåvarande stanna vid den för tredje gradens tjänstemän fastställda avlöningen.

I enlighet härmed fastställdes efter riksdagens hörande medicinalrådets avlöning i ovannämnda avlöningestat till de belopp, som ovan angivits.

Sedermera hava emellertid tillkommit omständigheter som synas styrelsen böra föranleda en förhöjning av medicinalrådets avlöningar. De grupper av tjänsteläkare, från vilka medicinalråden huvudsakligen rekryteras, nämligen förste provinssiäläkarna och överläkarna vid statens anstalter för sinnessjuka, hava nämligen under den nu gångna tiden fått sina avlöningar reglerade och därvid tillförsäkrats avlöningsförmåner till belopp som överstiga eller i det närmaste uppgå till medicinalrådets.

Enligt den av 1919 års riksdag antagna avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare uppbär den i Stockholm bosatte förste provinsialläkaren en begynnelseavlöning av 8,600 kronor och slutavlöning av 9,600 kronor, medan de tre närmast därefter högst avlönade förste provinsialläkarne uppbära begynnelselönen av 8,300 kronor och slutavlöning av 9,300 kronor.

Vidare har innevarande års riksdag på Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljat förste provinsialläkarne ytterligare en löneförhöjning å 1,000 kronor, vadan förste provinsialläkaren i Stockholms län, med vars avlöning medicinalrådets bör närmast jämföras, är berättigad till en slutavlöning av 10,600 kronor.

Överläkare vid statens anstalter för sinnessjuka uppbära å den av 1918 års riksdag fastställda avlöningsstaten för läkar- och kontorspersonalen vid dessa anstalter i regel en begynnelselönen av 7,500 kronor och slutavlöning av 8,100 kronor. Därjämte åtnjuta de naturaförmåner, bestående av bostad med lyse, bränsle, vilka förmåner visserligen äro i stat värdesatta till 1,500 kronor, men vilka dock med hänsyn till de kostnader, som i sådant avseende gällde före kriget, icke torde böra beräknas till lägre värde än 3,000 kronor. Från innevarande års början tillkommer dessutom tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor. I enlighet härmed kunna sådan överläkares löneförmåner beräknas till 11,500 kronor eller med ålderstillägg 12,100 kronor.

Efter de sålunda beviljade förhöjningarna i avlöning åt förste provinsialläkare och överläkare vid hospital ställer sig jämförelsen med avlöningarna åt nu omskrivna läkare på sätt som framgår av nedanstående tablå.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Ålders-tillägg	Ortstill-lägg	Tillfälliglöneförbättring	Beräknat värde av naturaförm.	Slutavlöning
Medicinalråd.....	5,000	2,500	600	600	1,000	—	9,700
Förste provinsialläkare	5,000	3,000	1,000	600	1,000	—	10,600
Överläkare vid hospital	5,000	2,500	600	—	1,000	1,500	10,600

Härvid är emellertid att märka *dels* att förste provinsialläkarne kunna beräkna inkomst av enskild praktik samt i synnerhet av vissa angivna förrättningar, *dels* att det beräknade värdet av naturaförmånen av familjebostad med bränsle och lyse åt överläkare vid hospital i verkligheten är mycket mer värd än 1,500 kronor.

I följd härav och med hänsyn till de höga levnadskostnader, som utmärka Stockholm, kunna de nuvarande avlöningarna å medicinalrådstjänsterna icke anses innebära någon lockelse i ekonomiskt avseende för de tjänsteläkare, som tillhöra endera av ovannämnda två kategorier. Än mindre kunna sagda avlöningar verka lockande för mera framstående läkare med enskild praktik, vilkas inkomster högst betydligt överstiga medicinalrådets avlöningar. Detta förhållande torde helt visst komma att inverka synnerligen menligt på rekrytering- en av kompetenta innehavare av medicinalrådsbefattningarna.

Det torde vara så mycket nödvändigare att genom goda avlöningsförmåner göra ifrågavarande befattningar begärliga för därtill kompetenta läkare som

möjligheterna till befordran från medicinalrådstjänst äro synnerligen små (den enda befattning, som i sådant avseende torde ifrågakomma, är generaldirektörsbefattningen i medicinalstyrelsen, vilken befattning emellertid hittills alltid besatts med person utanför styrelsen), varför befodringsutsikterna icke kunna utöva någon som helst lockelse.

Härtill kommer, att läkare, som en tid ägnat sina krafter uteslutande åt administrativ medicinsk verksamhet, icke kunna återgå till utövandet av enskild praktik; erfarenheten visar, att läkare för att behålla allmänhetens förtroende som behandlande läkare måste utan avbrott ägna sig åt den direkta sjukvården. Läkare, som mottager erbjuden medicinalrådsbefattning, har som det heter »bränt sina skepp»; han kan, som ovan anförts, ej beräknas komma till högre befattning, och möjlighet för honom att återgå till förutvarande verksamhet som praktiker är utesluten, ett förhållande som bereder ytterligare svårigheter vid val av lämplig person till ledig medicinalrådsbefattning.

Den hittills tillämpade principen, att medicinalråden skola avlönas med samma belopp, som gälla för motsvarande befattningar i andra centrala ämbetsverk, torde i längden icke kunna upprätthållas; med nödvändighet torde krävas, att vid fastställelse av löneförmåner till medicinska befattningshavare i medicinalstyrelsen hänsyn tages till den inkomst, till vilken andra statsanställda läkare kunna beräknas komma, och icke till vad som kan anses som skälig avlöning åt personer med helt annan utbildning. Den uppfattning, att medicinalrådets avlöning bör ställas i visst förhållande till andra statsanställda läkares, har, synes det styrelsen, åtminstone vid ett tillfälle kommit till uttryck i riksdagen; vid behandling av ett ärende angående avlöning åt läkare vid hospitalen framhöll 1913 års riksdag i skrivelse nr 78, att riksdagen funne ett skäl till uppskov av fastställelse av ny stat för överläkare vid hospitalen i önskvärdheten av att frågan om medicinalstyrelsens organisation och avlöningsförhållanden, vilken otvivelaktigt kunde tänkas stå i ett visst sammanhang med motsvarande fråga vid hospitalen, vore avgjord, innan någon mera nämnvärd förändring i då gällande stat för hospitalen vidtoges.

Det synes styrelsen därför nödvändigt, att medicinalrådets avlöningar höjas så, att dessa i förhållande till avlöningarna för ovanstående grupper tjänsteläkare komma att innebära en förhöjd inkomst och således möjliggöra rekrytering till medicinalrådstjänsterna från dessa grupper.

Sökandena hava i sådant avseende föreslagit ett belopp av 15,000 kronor för år, vilket belopp torde stå i skälig proportion till förste provinsialläkarnas och hospitalsöverläkarnas nuvarande avlöningar.

Vad sålunda sagts gäller de medicinalråd, som enligt styrelsens instruktion skola vara legitimerade läkare, ävensom i tillämpliga delar generaldirektören och chefen för veterinära byrån.

Generaldirektörens avlöning utgår för närvarande i form av arvode à 15,000 kronor per år; att den i proportion till de ovan föreslagna avlöningarna till medicinalråden bör förhöjas faller av sig självt, och synes styrelsen dess fastställande till 20,000 kronor vara skäligt; detta belopp torde dock icke uppgå till de årsinkomster av praktik som i allmänhet åtnjutes av sådana läkare med privat praktik, vilka kunna ifrågakomma till berörda befattning.

Beträffande den veterinära ledamoten äro visserligen de löner, som av statsmedel utgå till tjänsteveterinärer, icke så stora som dem, vilka åtnjutas av tjänsteläkare. Emellertid hava även tjänsteveterinärernas avlöningsförhållanden under senare tider högst avsevärt förbättrats, och anledning finnes antaga, att de under den närmare tiden komma att ytterligare höjas. I betraktande härav och med fäst avseende ej mindre på att tjänsteveterinärerna i allmänhet, åtminstone de mera framstående av dem, hava högst väsentliga inkomster av praktik och annan veterinär verksamhet synes det vara ganska antagligt att svårigheter skola uppstå att på ett fullt tillfredsställande sätt få byråchefsbefattningen på veterinärbyrå vid vakans besatt, om ej avsevärt bättre avlöningsförmåner bjudas dess innehavare, än även på det mycket stora ansvar, som påvilar ifrågavarande byråchef, vilken har att hava det närmaste överinseendet över allt som angår veterinärväsendet, i vilket avseende styrelsen här endast torde få erinra om det stora ansvar, som påvilar denne beträffande vidtagande av åtgärder till förekommande av smittosamma husdjursjukdomars införande i riket ävensom desammas bekämpande, när de uppträda inom landet. På grund härav håller styrelsen före, att denna byråchef bör beredas samma avlöningsförmåner som läkarledamöterna.

Vad beträffar det rent lönetekniska och de svårigheter, som av myndigheter anförts mot att nu omskrivna befattningshavare — särskilt medicinalråden — avlönas efter en högre löneklass än motsvarande befattningshavare i andra verk, har det synts styrelsen angeläget att utfinna en form för realiserandet, vad styrelsen här ovan ansett skäligt. Det har därvid synts styrelsen lämpligt att omskrivna befattningshavare alltjämt skulle avlönas enligt avlöningsstat, som är fastställd för centrala ämbetsverk, men att de därutöver skulle äga åtnjuta ett årligt arvode à 5 000 kronor som vederlag för den minskning i inkomst som är förenad med innehavandet av omskrivna befattningar; på så sätt skulle generaldirektörens avlöning uppgå till 20,000 kronor och rådets till 14,700 kronor, eller ungefär det belopp, varom ansökningsgivarne gjort framställning.

I detta sammanhang anser styrelsen sig böra upptaga till prövning erforderlig ökning i avlöning till överinspektören för sinnessjukvården i riket.

Nämnde befattningshavares avlöning är fastställd genom brev den 14 juni 1901. Sedan nämnda års riksdag medgivit att till arvode åt nämnda befattningshavare samt till ersättning för resor och traktamenten finge utgå ett årligt belopp à 11,000 kronor av förslagsanslaget till hospitals underhåll, tilldelade Kungl. Maj:t honom ett årligt arvode à 8,000 kronor, därav 6,000 kronor anses motsvara lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kommer tillfällig löneförbättring à 1,000 kronor från 1919 års början; därtill äger han resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klass i gällande resereglemente, dock att nämnda ersättning icke får överskrida 3,000 kronor per år. Sedermera har Kungl. Maj:t genom brev den 13 november 1908 medgivit överinspektören rätt till semester under en och en halv månad årligen samt förordnat att arvode till vikarien under semestern får utgå med 10 kronor om dagen av det till resekostnads- och traktamentsersättning anvisade beloppet av högst 3,000 kronor om året, dock att ifrågavarande semester må åtnjutas allenast i den mån ovan nämnda till resekostnads- och traktamentsersättning anslagna medel förslå till avlönande av vikarie under semestern.

Jämlikt § 7 gällande stadgan angående sinnessjuka stadgas som behörihet till nu omskrivna befattning vad som är föreskrivet för att kunna till överläkare utnännas. Emellertid har styrelsen vid avgivandet av förslag till innehavare av överinspektörsbefattningen med hänsyn till dennes mången gång mycket grannliga verksamhet och av önskvärdheten av att han vore i besittning av stark psykiatrisk auktoritet låtit sig angeläget vara att tillse, att den föreslagne utöver kompetens till överläkare kan förete betyg på förvärvat grundlig psykiatrisk utbildning häst genom vunen doktorsgrad efter genomgången disputation såsom prov. Det är under sådana förhållanden tydligt att en avlöning à 9,000 kronor icke kan vara tillfylles, då hans kolleger som överläkare vid hospitalen komma upp till en inkomst av 11,500 à 12,100 kronor. Skillnaden blir ännu större om hänsyn tages till att överinspektören icke lærer kunna bereda sig de överläkarna tillkommande naturaförmåner av familjebostad med bränsle och lyse för det här ovan beräknade värdet därå av 3,000 kronor. Men det är icke blott så, att överinspektörens inkomster böra uppgå med samma belopp som utgå till överläkarne, utan hans avlöning bör sättas icke obetydligt högre än deras, så att den lämpligaste personen kan erhållas till denna viktiga befattning. Styrelsen anser att hans avlöning bör utgå med 14,000 kronor per år.

Det till resekostnads- och traktamentsersättning m. m. åt nämnda befattningshavaren anvisade beloppet à 3,000 kronor är numera ej tillfylles med hänsyn till de betydligt ökade kostnaderna för resor; beloppet synes böra fördubblas, vadan det till avlöning och resekostnads- och traktamentsersättning åt överinspektören anvisade anslaget à 11,000 kronor bör höjas till 20,000 kronor.

Sökandena hava beträffande pension hemställt om att den måtte fastställas till samma belopp som gäller för förste provinsialläkare eller 6,000 kronor; nämnda belopp är det högsta som nu gällande pensionslag medgiver och styrelsen har intet att erinra mot förslaget.

De nu föreslagna avlöningarna äro avsedda att gälla endast för tid, som nu fastställda avlöningsreglementen för statens läkare och veterinärer i övrigt tillämpas. Skulle, vilket torde vara att förutse, allmän löneroglering genomföras och dessa befattningshavares avlöning regleras, synes det styrelsen att nu omskrivna medicinska och veterinära befattningshavare i medicinalstyrelsen böra i samma mån erhålla höjd avlöning och pension.

Därjämte vill styrelsen under åberopande av vad sökandena anført framhålla, att dyrtidstillägg bör tillkomma omskrivna befattningshavare å nu föreslagna avlöningar enligt samma grunder som kunna komma att gälla för statens övriga befattningshavare.

Då det synes vara av vikt att de föreslagna avlöningsförhöjningarna genomföras inom den närmaste framtiden får styrelsen slutligen hemställa att Eders Kungl. Maj:t ville fortast möjligt vidtaga åtgärder i sådant syfte.

I handläggningen av detta ärende hava förutom undertecknade deltagit medicinalråden G. Kjerrulf, R. Stenbeck, E. Sederholm, F. Bissmark och F. Block.

Protokollsutdrag, utvisande av undertecknad Dardel uttalad särskild mening bifogas.

Underdånigst